

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2016

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 100

Memorandamo ona o na le maqephe a 13.

KAROLO YA A: MOQOQO**1.1 Enwa motswalle o fetotse bophelo ba ka. Moqoqo wa phetelo (Narrative)**

- Moqoqo ona wa phetelo o pheta pale ka diketsahalo tsa boiqapelo, empa tse kgolwehang, kapa tsa nnete tse etsahetseng.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - bophelo ba hae bo ne bo le jwang pele a kopana le motswalle wa hae;
 - tseo motswalle a di entseng ho fetola bophelo ba hae;
 - ditlamorao tsa phetoho eo;
 - ponelopele.

[50]**1.2 Hoja ke ne ke tlohele ho babala, nka be ke se mona moo ke leng teng kajeno. Moqoqo wa boimamelo/o tebisang maikutlo (Reflective)**

- Moqoqong ona mohlalobuwa o hlalosa sehlooho ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho se hlalolang ka tsela e hlakileng.
- Ho ka hlalosa motho kapa ho hong ho itseng.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - maemo ao a neng a le ho wona pele ho senyeha;
 - dintho tse ileng tsa senya bophelo ba hae;
 - maemo a iphumanang a se a le ho wona kajeno;
 - ponelopele.

[50]**1.3 Ho qobella batjha ba kajeno ho phethisa meetlo le ditlwaelo tsa Basotho tsa kgale, ho ka baka tsitsipano le qhwebeshano setjhabeng. Moqoqo wa kgang (Argumentative)**

- Moqoqo ona ke wa kgang. Mohlahlobuwa o lokela ho bontsha ntlhakemo ya hae kapa mohopolo o itseng.
- O lokela ho hlalosa lehlakore le ho le ntshetsa pele, mme a tshehetsa le ho sireletsa lehlakore la hae.
- Ntlhakemo ya mongodi e lokela ho hlaka ka nako tsohle.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - mohlalobuwa o lokela ho hlalosa hore meetlo le ditlwaelo tsa Basotho ke eng; mme a qolle tseo a tla bua ka tsona;
 - a ka bua ka bohlokwa ba meetlo le ditlwaelo tseo kgodisong ya bana, mme a qolla mehlala e hlakisang bohlokwa.

Lehlakore le dumellanang le sehlooho:

- a ka bontsha kamoo ho qobella ngwana ho latela meetlo le ditlwaelo tsa Basotho tsa kgale ho ka bang le ditlamorao tse seng monate kateng;
- a ka qolla mehlala ya diketsahalo tsa kgale tse ke keng tsa thabelwa ke batjha ba kajeno;
- a ka bontsha kamoo ditlwaelo tse ding tsa kgale e leng tlhekefetso ya batjha kateng;
- a ka bontsha kamoo dikamano tsa batjha le baholo ba bona di ka dukehang kateng.

Lehlakore le hananang le sehlooho:

- a ka bontsha kamoo meetlo le ditlwaelo tsa kgale di neng di bopa dikamano tse ntle kateng pakeng tsa batjha le baholo ba bona;
- a ka bua ka tlhompheo e neng e bakwa ke ho latela meetlo le mekgwa ya Basotho ya kgale;
- a ka bontsha kamoo meetlo le ditlwaelo tsa kgale di neng di bopa boitsebo ba batho;
- a ka bontsha kamoo meetlo le ditlwaelo tsa kgale di neng di bopa kutlwisiso ya bophelo ba setjhaba kateng.

[50]1.4 **Tshotleho e ruta motho mahlale. Moqoqo wa phetelo (Narrative)/Moqoqo o hlahosang (Descriptive)**

- Moqoqong ona mohlahlobuwa o hlalosa sehlooho ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho se hlahoswang ka tsela e hlakileng.
- Ho ka hlahoswa motho kapa ho hong ho itseng.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - mohlahlobuwa o lokela ho hlalosa hore tshotleho ke eng;
 - a ka hlalosa mefuta ya tshotleho e ka rutang motho mahlale a tsa bophelo;
 - a ka bontsha tshotleho eo a fetileng ho yona, eo a ithutileng tse ngata ho yona;
 - a ka bontsha mahlale ao a ithutileng ona ka baka la ho feta tshotlehong;

[50]1.5 **Mmino wa sekwalekwale o ka ba le kgahlamelo e ntle le e mpe batjheng ba mehlang ya kajeno. Moqoqo o sa tshehetseng lehlakore (Discursive)**

- Mofuteng ona wa moqoqo mohlahlobuwa o sekaseka sehlooho – o tadima/hlalosa mahlakore a mabedi a kang ka mokgwa o tshwanang, mme a a buelle ka bobedi.
- Moqoqo ona ha o nke lehlakore, mme sepheo sa wona ke ho nehelana ka maikutlo mahlakoreng ka bobedi a taba.
- Mohlahlobuwa a lekole mahlakore ka bobedi a sehlooho se hlahisitsweng, ebe o nehelana ka dintlha tsa hae, a sa tshehetse lehlakore lefe kapa lefe.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - a ka qala ka ho hlalosa mmino wa mefuta ya sekwalekwale;
 - mohlahlobuwa a ka bontsha kamoo mmino wa sekwalekwale o ka ntshetsang pele talente ya batjha kateng;
 - a ka hlalosa hore mmino ona o thehela batjha mesebetsi ka tsela e jwang;
 - a ka bontsha hore mmino ona o ka kgoneha leha motho a sa o ela sekolong;

- ka lehlakoreng le leng a ka qatsohisa bobbe ba mmimo wa sejwalejwale a o hlalosa kamoo o leng kateng (lerata, morethetho o potlakileng le tse ding);
- a ka totobatsa kamoo mmimo ona o ka hlokisang batjha tlhompho ka tsela eo ba aparelang mmimo oo kateng;
- a ka bontsha hore mmimo wa kajeno o ka susumelletsa batjha thobalanong ho ya kamoo ba tjejang kateng;
- a ka boela a bontsha kamoo mmimo wa sejwalejwale o ka lebatsang batjha setso sa bona kateng;
- a ka bontsha kamoo o ka tlisang diqabang pakeng tsa batjha le batswadi kateng, jj.

[50]

1.6 **Melemo e tliswang ke phepo ya baithuti dikolong.** Moqoqo o hlalolang (Descriptive)

- Moqoqong ona mohlahlobuwa o hlalosa sehlooho ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho se hlalolang ka tsela e hlakileng.
- Ho ka hlalosa motho kapa ho hong ho itseng.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - a ka qala ka ho hlalosa hore ho tlele jwang hore phepo ya baithuti e tliswe dikolong;
 - mohlahlobuwa a ka qala ka ho hlalosa hore mefuta ya dikolo e dumelletsweng ho fepa bana ke e jwang;
 - a ka bua ka ditlamorao tsa tlala dithutong tsa bana;
 - a ka hlalosa hore phepo e thusa jwang ho etsa hore bana ba dule ba le morolo ka nako tsohle;
 - a ka bontsha hore phepo ena e kgothaletsa baithuti jwang (mohlala: ho tla sekolong kamehla);
 - a ka bua ka ditlamorao tsa thuso ena ya dijo.

[50]

1.7.1 **Setshwantsho:** Moqoqo wa phetelo (Narrative) kapa o hlalolang (Descriptive)/wa lehlakore lefe feela

- Moqoqong ona mohlahlobuwa o boha setshwantsho, mme a hlalose kapa a phete ka seo a se bonang ka tsela e kgodisang e bileng e hlakisa ditaba hantle.
- Moqoqo ona o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe, ho latela moelelo oo a o fumanang ka setshwantsho.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - mohlahlobuwa a ka bua ka bophelo bo botle ka kakaretso;
 - a ka bua ka ho ba teng ha tliliniki motseng wa habo;
 - a ka bua ka se etsahalang tlilining ya habo (mela e melelele, tlhokeho ya meriana);
 - a ka bua ka matsatsi ao tliliniki ya habo e sebetsang ka ona;
 - a ka bua ka thuso eo baahi ba motseng wa habo ba e fumanang tlilining ya motse;

[50]

- a ka bua ka ditlilini tse iswang metseng ya mahaeng ka dikhumbi;
- a ka bua ka ditlilini tse etelang dikolong bakeng sa ho entwa ha baithuti.

1.7.2 **Setshwantsho:** Moqoqo wa phetelo (**Narrative**)/o hlahosang (**Descriptive**)/wa boimamelo (**Reflective**)/lehlakore lefe feela

- Moqoqong ona mohlalobuwa o boha setshwantsho, mme a hlalose kapa a phete ka seo a se bonang ka tsela e kgodisang e bileng e hlakisa ditaba hantle.
- Moqoqo ona o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe, ho latela moelelo oo a o fumanang ka setshwantsho.
- **Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:**
 - a ka bua ka thuto le bokamoso;
 - mohlalobuwa a ka bua ka phaposi ya boithutelo eo a ballang ka ho yona sekolong sa habo;
 - a ka bua ka bana ba sa mameleng ha titjhere e ntse e ruta ba inahanelang tse thoko le thuto ya letsatsi leo;
 - a ka bua ka bana ba etsang mesebetsi e meng ka phaposing ho e na le hore ba etse seo titjhere a reng ba se etse;

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

KAROLO YA A: MOQOQO**Ditaelo ho motshwayi:****POTSO YA 1**

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka sehlooho SE LE SENG FEELA KAROLONG YA A, mme a ngole ka dihlooho TSE PEDI KAROLONG YA B.
- Karolo ka nngwe e na le ruburiki ya yona.
- Sebedisa diruburiki tseo o di fuweng bakeng sa ho tshwaya tema ka nngwe.
- Mohlahlobuwa a etse moralo bakeng sa tema ya hae.
- Ha mohlahlobuwa a **tswile lekoteng** nehelanong, etsa tsena tse latelang:
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa dikahare ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa tshebediso ya puo ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa sebopeho ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a etse moralo bakeng sa tema ya hae: Motshwayi a lekole dintlha (mehopolo ya sehlooho le e e tshehetsang) ho bona kamoo e lebisang tlhahisong ya diratswana le tema yohle kateng.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya moqoqo:

Sehella lentswe kapa polelo e fosahetseng mola, o be o bontshe mofuta wa phoso hodima lentswe/polelo ka ho sebedisa matshwao ana a latelang:

- / bakeng sa ho arola mantswa a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
- , + bakeng sa ho kopanya mantswa a arohantsweng empa a ngolwa a kopane;
- mn bakeng sa mongolo (*orthography*) o fosahetseng;
- mp bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- mt bakeng sa tshebediso ya matshwao a puo a fosahetseng kapa moo ho hlokehang letshwao la puo;
- p bakeng sa puo e sa sebediswang ka nepo kapa ka tshwanelo/tlwaelo;
- ^ bakeng sa lentswe kapa karolwana ya lentswe e siilweng dipakeng tsa mantswa a mang;
- // bakeng sa ho arola diratswana;
- ↑↓ bakeng sa ha a lobokantse dintlha.

ELA HLOKO:

- Sebedisa ruburiki ena e latelang ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 3, KAROLO YA A).
- Matshwao a 0–50 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso tsa phihlello.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, tlhaloso e nngwe le e nngwe ya phihlello e arotswe habedi ho hlahisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.
- Lekgetha la Sebopeho lona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le Moralo	30	DM =
Puo le Setaele le Tokiso ya diphoso	15	PST =
Sebopeho	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50) SESOTHO PUO YA LAPENG (HL) - SLKT

Makgetha a ho lekanyetsa	5. Phihlello e babatsehlang	4. Phihlello e supang bokgoni	3. Phihlello e mahareng	2. Phihlello ya motheo feela	1. Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO Tshekatsheko ya sehlooho: tlhophiso ya mehopollo le dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetsa le maemo	28–30 - Nehelano e bontshang kutlwisiso e babatsehlang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang; - Mehopollo e bontsha boqhetsese, e phepetsa monahano, mme ke e sutsitseng; - E hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang/babatsehlang, mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	22–24 - Nehelano e ralehileng hantle haholo; - Mehopollo e tsamaellana le sehlooho ka botlalo, e a kgahlisa, mme e na le bopaki ba mehopollo e sutsitseng; - O hlophisitswe hantle haholo ka tsela e ikgethang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	16–18 - Nehelano ke e kgotsofatsang ditlhokeho; - Mehopollo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang; - O hlophisitswe ka tsela e utlwisisehang, mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	10–12 - Nehelano e momahane mona le mane; - Mehopollo ke e seng ya boiqapelo, mme e sa hlangang; - Ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya nehelano.	4–6 - Nehelano e tswile lekoteng ho hang; - Mehopollo ke e sa tsepamang e dubakaneng; - Ha e utlwahale, mme dintlha di a phetakakwa; - Ha e a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo.
	25–27 - Mosebetsi o tswileng matsoho leha o haelliwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehlang; - Mehopollo ke e sutsitseng, mme e bontsha boqhetsese; - O hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang bokgoni mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	19–21 - Nehelano e radilweng hantle - Mehopollo ke e loketseng, mme e thahasellisang - O hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	13–15 - Nehelano e a kgotsofatsa le ha e sa hlaka mona le mane; - Mehopollo e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng; - Ho na le tlhophiso le momahano e itseng ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	7–9 - Nehelano boholo e tswile lekoteng; - Mehopollo ha e a momahane ka tshwanelo mme e a lahlehisa; - Nehelano ha e na bopaki ba tlhophiso le momahano.	0–3 - Boiteko ha bo yo ba ho arabela sehlooho; - Mehopollo e tswile lekoteng ka ho phetahala, ha e a nepahala; - Nehelano ha e a tsepama sehloohong, mme e dubakane.
MATSHWAO A: 30	14–15 - Sehlo, rejisetara, setaele le tlhotlontswa di loketse sepheo ka tsela e babatsehlang, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - Tshebediso ya hae ya puo e a ikgetha, mme e bontsha boitshepo ka tsela e tsotshang - O sebedisitse sehlo se matla, mme se susumetsang ka tsela e ikgethang - O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto; - O radilwe ka bokgoni bo tsotshang.	11–12 - Sehlo, rejisetara, setaele le tlhotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo haholo; - Tshebediso ya puo e matla, mme ho sebedisitswe sehlo se loketseng ka nako tsohle; - Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto; - O radilwe hantle ka tshwanelo.	8–9 - Sehlo, rejisetara, setaele le tlhotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - Tshebediso ya puo ke e loketseng, mme e fetisa moelelo ka tshwanelo; - Puo ya bonono ke e loketseng, mme e sebedisitswe ka tshwanelo; - Sehlo se sebedisitswe ka tshwanelo: - O radilwe ka tsela e mahareng feela.	5–6 - Sehlo, rejisetara, setaele le tlhotlontswa ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - puo e sebedisitswe feela ka tsela ya motheo; - Sehlo mmoho le moelelo o hlahiswang ke tema ke tse sa lokelang - Ho sebedisitswe tlhotlontswa ya motheo feela.	0–3 - Puo e sebedisitsweng ha se e utlwisisehang; - Sehlo, rejisetara, setaele le tlhotlontswa ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo; - Tshebediso ya tlhotlontswa e haellang haholo hoo nehelano e sa utlwisisehang.
	13 - Tshebediso ya puo ke e nepahetseng, mme e susumetsang sehlo sa tema - O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto; - O radilwe ka bokgoni bo tsotshang.	10 - Tshebediso ya puo ke e sefutho, mme e loketseng maemo; - Sehlo ke se matla mme se loketseng; - Ho na le diphoso tse seng kae tsa puo le tsa mopeleto; - O radilwe hantle.	7 - Tshebediso ya puo ke e kgotsofatsang le ha ho na le ho sa tsamaellane mona le mane; -Ka kakaretso sehlo ke se loketseng le ha puo ya bonono e le e haellang.	4 - Puo ke ya motheo feela mme e sebedisitswe ka tsela e haellang; - Popeho ya dipolelo ke e tshwanang e se nang motswako; - TLhotlontswa e haella haholo feela.	
MATSHWAO A: 15	5 - Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehlang; - Katoloso ya dintlha ke e ikgethang; - Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e ikgethang.	4 - Dintlha ke tse loketseng mme tse hodisang sehlooho; - Momahane e bopilweng ke e supang bokgoni; - Dipolelo le diratswana di loketse nehelano mme di fapafapanngwa ka tshwanelo.	3 - Dintlha tse loketseng di hodisa sehlooho ka tsela e mahareng; - Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng; - Moqoqo o ntse o hlahisa moelelo.	2 - Tse ding tsa dintlha ke tse utlwahalang; - Dipolelo le diratswana di na le diphoso - Moqoqo o a utlwisiseha le ha o le diphoso.	0–1 - Dintlha tsa bohlokwa di a haella; - Dipolelo le diratswana tse hlahisitsweng ke tse fosahetseng; - Moqoqo ha o na moelelo o lebeletsweng.
	MATSHWAO A: 5				

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO**POTSO YA 2****2.1 LENGOLO LA SETSWALLE/SETLWAEDI**

- Aterese e be nngwe, ya mongodi.
- Ditumediso
- Qetelo
- Puo e be e hlakileng, mme mongodi a tobe taba.
- Mohlahlobuwa a sebedise sehalo sa setswalle.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- sepheo seo lengolo le ngolwang ka sona – (ho kopa ho rekelwa diaparo tsa mokete wa ditumediso tsa sekolo);
- a totobatse letsatsi la mokete;
- thuso eo a e hlokang ho rangwanae.

[25]**2.2 Lengolo la semmuso**

Sebopeho:

- Diaterese di pedi.
- Aterese ya mongodi wa lengolo e ngolwa ho tloha mahareng a leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo, feela jwalo ka lengolong la setlwaedi.
- Aterese ya ya ngollwang (moamohedi) e ngolwa ka letsohong le letshehadi. Aterese ya moamohedi e qalwa ka maemo a tshebetso a ya ngollwang.

ELA HLOKO: Tsela e nepahetseng ke ya hore aterese le letsatsi/mohla di lokela ho ngolwa di arohane.

Ha mohlahlobuwa a ngotse aterese le letsatsi/mohla di kopane, ho se be le kotlo eo a e fuwang.

- Tlasa aterese ke tumedisio (monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana).
- Tlasa tumedisio ho ngolwa mola wa sehlooho – o totobatsang sepheo sa lengolo leo.
- Ka mora mola wa sehlooho ho ngolwa seratswana sa selelekela (sa pele) seo e leng ntshetsopele ya ditaba.
- Seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang mahlakore a fapaneng a taba eo ho buuwang ka yona. Ho siuwe mola pakeng tsa diratswana.
- Qetelo le yona e be ya semmuso, mme e ka ngolwa tjena: 'Ka botshepehi' 'Ka boikokobetso' jj.
- Ya ngolang lengolo o lokela ho ngola lebitso la hae ka botlalo ka mora qetelo, ebe o a saena ka mora lebitso leo.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- sepheo seo lengolo le ngolwang ka sona – ho tletleba ka tlhokeho ya metsi motseng wa heno.

[25]

2.3 PUO

Ena ke tema e sebediswang haholoholo dibokeng tse fapaneng, feela mona e reretswe ho etswa mohla ho amohelang baithuti ba etetseng sekolo se itseng ka ho otloloha. Puo ena e etswa motho a mametswe ke baithuti ba ntseng ba amohelwa.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- sebui se ka leboha monyetla oo se o fuweng sa ho etsa puo;
- sepheo sa ho nehelana ka puo se tshwanetse se totobatswe – e leng ho amohela baeti;
- a ka hlahisa mantswe a ho amohela baeti, a tlang ho ba etsa hore ba phuthulohe mme ba thabele ho ba mona;

[25]**2.4 TSA NALANE YA BOPHELO BA MOFU/OBITJHUARI**

Ena ke tema eo ho yona ho ngolwang ditaba tse amanang le mofu.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- mofu ke mang ke wa ha mang;
- tlhaho ya hae: sebaka moo a hlahetseng teng, letsatsi la tswalo le selemo;
- tsa kgolo ya mofu, dithuto; mosebetsi le lenyalo;
- tsa lefu la hae: letsatsi le mokgwa oo a hloka hetseng ka wona;
- maballo: bao a ba siyang
- dithoko tsa seboko sa hae.

[25]**2.5 PUISANO/DAYALOKO**

Ena ke tema e sebediswang ha ho na le puisano e itseng pakeng tsa batho ba babedi kapa ho feta.

- Sebopeho:
 - puisano e ngolwa kamehla e le ho puo sebui, empa matshwao a di-a-bulwa-di-a-kwalwa ha a sebediswe.
 - lebitso la sebui le ngolwa ka letsolong le letshehadi la leqephe, le bile le latelwa ke letshwao la kgutlopedi.
 - tlhaloso ya kamoo ba kgonneng ho ka hlola kateng ditlhodisano tsena.
 - polelo e nngwe le e nngwe e lokela ho ba karabelo ya polelo e sa tswa buuwa.
 - sehalo sa puo e sebediswang se tla itshetleha dikamanong tsa dibui.
 - ho tlole mola dipakeng tsa sebui ka seng ho etsa hore mosebetsi o be makgethe.
 - mongolo o balehe ha bonolo esita le ho ba makgethe.
- **Dikahare tse lebelletsweng e ka ba tsena tse latelang:**
 - Mohlahlobuwa o lokela ho hlalosa hore metswalle ena e qetellane neng, hokae;
 - tseo ba neng ba di etsa nakong e fetileng;
 - tse etsahetseng nakong eo ba neng ba sa bonane ka yona;
 - ho kgothatsana hore ba dule ba ntse ba hokahana.

[25]

2.6 ATIKELE YA MAKASINE

- Matshwao a sebopoho
 - sehlooho se be sekgutshwane, se be matla, se kgahle mahlo le ho tsosa tjantjello;
 - tema ya atikele e arolwe ka dikholomo ho etsetsa hore e balehe habobebe;
 - ditaba di hlahiswe ka sebopoho sa diratswana;
 - diratswana e be tse kgutshwane, ka puo e balehang habonolo;
 - mabitso a batho, a dibaka le dinako di totobatswe;
 - sehalo se itshetlehe mofuteng wa atikele.
- Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:
 - Mohlahlobuwa a ka hlalosa mabaka a ngongoreho ya hae ka batjha ba hlokang seo ba se etsang;
 - a ka hlalosa se ka etsang hore batjha ba hloke tjantjello dipapading;
 - a ka bua ka bohlokwa ba dipapadi
 - a ka fana ka dikgothaletso;

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 50
MATSHWAO OHLE: 100

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO**Ditaelo ho motshwayi:**

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka dihlooho TSE PEDI KAROLONG ena.
- Ha mohlahlobuwa a tswile lekoteng nehelanong etsa tsena tse latelang:
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa dikahare ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa tshebediso ya puo ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa sebopeho ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a etse moralo bakeng sa ditema tsa hae.
 - Mohlahlobuwa a etse moralo bakeng sa tema ya hae: Motshwayi a lekole dintlha (mehopolo ya sehlooho le e e tshehetsang) ho bona kamoo e lebisang tlhahisong ya diratswana le tema yohle kateng.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya tema e telele:

- Sehella lentswe kapa polelo e fosahetseng mola, o be o bontshe mofuta wa phoso hodima lentswe/polelo ka ho sebedisa matshwao ana a latelang.

- / bakeng sa ho arola mantswe a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
- , + bakeng sa ho kopanya mantswe a arohantsweng empa a ngolwa a kopane;
- mn** bakeng sa mongolo (*orthography*) o fosahetseng;
- mp** bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- mt** bakeng sa tshebediso ya matshwao a puo a fosahetseng kapa moo ho hlokehang letshwao la puo;
- p** bakeng sa puo e sa sebediswang ka nepo kapa ka tshwanelo/tlwaelo;
- ^ bakeng sa lentswe kapa karolwana ya lentswe e siilweng dipakeng tsa mantswe a mang;
- // bakeng sa ho arola diratswana;
- ↑↓ bakeng sa ha a lobokantse dintlha.

SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	15	DMS. =
Puo, Setaele le ho hlaola diphoso	10	PSH =
Matshwao ohle	25	

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 25]

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
<p>DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO</p> <p>(Nehelano le mehopollo) Ho rala, ho hlophisa mehopollo. Kelohlolo ya maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo</p> <p>MATSHWAO A 15</p>	<p>13–15</p> <p>-Nehelano e babatsehlang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang; -Mehopollo e matla e sutsitseng; -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong; -Mehopollo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlahositsweng ka botebo, mme dintlha di tshhehetsa sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.</p>	<p>10–12</p> <p>-Nehelano e ntle haholo e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong; -Mehopollo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlahositsweng ka botebo, mme dintlha di tshhehetsa sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.</p>	<p>7–9</p> <p>-Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Nehelano ha e a tsepama sehloohong ka ho phethahala ho na le ho kgera ho itseng; -Mehopollo le dikahare di na le momahaneng e amohelehlang; -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho; -Ka kakaretso sebopeho ke se loketseng empa se nang le diphoso tse itseng.</p>	<p>4–6</p> <p>-Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; -Nehelano e na le tsepamo e itseng feela sehloohong empa e a kgera; -Mehopollo le dikahare ha se ka mehla di momahaneng; -Sehlooho se tshhehetswa ke dintlha tse itseng feela; -Sebopeho se fofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo.</p>	<p>0–3</p> <p>-Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo; -Mehopollo le dikahare ha di na momahano; -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho; -Ha ho na boiteko bo entsweng ho sebedisa sebopeho se nepahetseng.</p>
<p>PUO, SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSO</p> <p>Sehalo rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo. Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswa, matshwao a puo le mopeleto</p> <p>MATSHWAO A 10</p>	<p>9–10</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo e nepahetse e bile e bopehile hantle; -Nehelano ha e na diphoso.</p>	<p>7–8</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Ka kakaretso tshebediso ya puo ke e nepahetseng e bileng e bopehile hantle; -Tshebediso ya tlotlontswe e ntle haholo; -Nehelano boholo ha e na diphoso.</p>	<p>5–6</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Nehelano e na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo; -Tshebediso ya tlotlontswe ke e lekaneng; -Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo.</p>	<p>3–4</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hantle; -Tshebediso ya puo e fosahetse e bile e tletse diphoso tse ngata; -Tshebediso e seng kae ya tlotlontswe; -Moelelo o nyotobeditswe.</p>	<p>0–2</p> <p>-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Nehelano e tletse diphoso e dubakane; -Tlotlontswe ha e dumellane le maemo; -Moelelo o nyotobeditswe haholo.</p>